

بسم الله الرحمن الرحيم

دکتر محمدجواد صادقی نقدعلی

دانشگاه جهرم

گزارشی از طوفان انقلاب اسلامی در شهرستان جهرم

ظهور انقلاب اسلامی در ایران به یقین یکی از بزرگترین آیات و شعائر الهی در جهان اسلام و بلکه در بخش وسیعی از دنیای غیر اسلامی بوده است. چگونگی ظهور و پیروزی این انقلاب نیز یکی از پیچیده ترین حوادث خارق العاده در مدار تمام جریانات سیاسی، اجتماعی در سطح روابط بین الملل به حساب می آید. پروفوسور پرواند آبراهامیان، استاد ایرانی الاصل تاریخ در دانشگاه نیویورک آمریکا، در کتاب «ایران بین دو انقلاب» خود می نویسد: «در واقع، در تاریخ معاصر جهان، انقلاب اسلامی پدیده بی همتایی است، زیرا نه یک گروه اجتماعی جدید مجهز به احزاب سیاسی و ایدئولوژی های غیر دینی بلکه روحانیون سنتی مجهز به منبر و مدعی حق الهی در نظارت بر عملکرد همه مقامات غیر روحانی، حتی عالی ترین نهاد متشکل از نمایندگان منتخب ملت، را به قدرت رساند.» (آبراهامیان، ص: ۶۵۳). مردم ایران پس از قرن ها حکومت های استبدادی و انحصاری پادشاهی و گاه ملوک الطوایفی، مانند سیلی خروشان و بنیان کن از تمام جوانب میهن خود به حرکت در آمدند و بنیاد سلطنت ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی و دودمان حکومت پهلوی دوران خود را ریشه کن کردند.

شهرستان جهرم و مردم شریف و انقلابی آن در آینه حقیقت اسناد و مدارک مکتوب و شفاهی به همراه واقعیات اجتماعی آن نقش و عملکردی ویژه و بسیار تأثیرگذار بر فرایند ادامه انقلاب اسلامی و پیروزی آن داشته اند. یقیناً یاد و نام مردمان انقلابی و شخصیت های متدین آزادی طلب و شورشیان آرمان خواه این شهرستان تا همیشه تاریخ در صحیفه این انقلاب باقی خواهد ماند.

اگر چه جهرم نه تنها در این انقلاب بلکه بر اساس اسناد و کتب تاریخی پیش از اسلام و سده های اول پس از اسلام نیز کانون مبارزه، حماسه آفرینی و تجهیز و تمرکز بخشیدن به ارکان سیاستمداران حاکم بر مملکت بوده اند که نوشتن در این زمینه جایگاه و مناسبتی دیگر می طلبد.

در این گزارش بنا داریم تنها نقش اندکی از میزان حضور مردم و روحانیت گرانقدر شهرستان در فعالیت های انقلابی و مبارزات ضد استبدادی دوران انقلاب را بازگو کنیم. مبنای اصلی مطالب در این گزارش توصیفی، مجموعه کتب، مجلات و اسناد منتشر شده مرکز اسناد انقلاب اسلامی و یا انتشارات مرکز اسناد انقلاب وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران است. و لازم به توضیح است که در این پژوهش تنها از منابعی که در دسترس اینجانب بوده استفاده شده و هنوز

اسناد و کتب زیادی وجود دارد که تا کنون بدست نیامده است. به یقین این نوشته، قطره ای از آن دریای با عظمت انقلاب و مبارزات مردم به رهبری روحانیت اصیل این شهرستان است.

از یک منظر بلند که به تمام حوادث روزهای شکل گیری انقلاب در چهارم نگاهی بیندازیم مهم ترین جلوه ها و چشم انداز آن روزهای پرشکوه را چنین می توان در نظر گرفت:

۱- وجود پیشینه تاریخی و ساختار اجتماعی، اعتقادی و فرهنگی

۲- نقش روحانیت:

۳- نقش مردم و تظاهرات و قیام های مردمی:

۴- ترور انقلابی فرماندار نظامی و رئیس شهربانی شهر جهرم:

۵- برقراری حکومت نظامی توسط حکومت پهلوی در سطح شهر جهرم:

۶- روز پیروزی: تصرف پادگان نظامی، ژاندارمری، شهربانی و پاسگاه های نظامی توسط مردم انقلابی:

۷- شهادت ۱۰ شهید عزیز از کودک ۸ ماهه تا دیگر جوانان انقلابی.

۱- وجود پیشینه تاریخی و ساختار اجتماعی، اعتقادی و فرهنگی

سابقه وجود روحیه و فرهنگ مبارزه علیه حکومت های استبدادی و دست نشانده در بین مردم این منطقه و شهرستان جهرم، از دوران اساطیری و باستانی این شهر آغاز می گردد. نمونه هایی از این دست را می توان در کتاب های کارنامه اردشیر بابکان و شاهنامه فردوسی و ... بدست آورد.

در تاریخ معاصر و حداقل از زمان مشروطیت (۱۲۸۵ش) به بعد نیز اسناد و مدارک قابل توجهی وجود دارند که نقش تأثیرگذاری مردم شهرستان و علمای دینی را در جریان مبارزه های استبدادی بیشتر نشان می دهند. بیشترین نمود این فعالیت ها را می توان در شکل گیری انواع مختلف احزاب، انجمن ها و جریانات حزبی، وجود سازمان های چریکی، نفوذ چهره های مرموز و مبارز شهر در تشکیلات پایگاه های چپ گرا، انتشار نشریات مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پیش از انقلاب به همراه عزاداری های بسیار حماسی و پرشکوه در ماه محرم و حضور پرشکوه در حماسه هشت ساله دفاع مقدس و تقدیم ۱۲۰۰ شهید گلگون کفن و حمایت های همه جانبه و بی دریغ از روحانیت و انقلاب اسلامی مشاهده کرد که پرداختن به همه آن ها و تحلیل و توصیف داده های سیاسی، اجتماعی و دینی آن، به مراتب پژوهشی دامنه دار و علمی تر می طلبد هر چند که اشاره هایی در صفحات تاریخ نیز به آن ها شده است.

۲- نقش روحانیت

روحانیت در شهرستان جهرم مهم ترین نقش در آگاه ساختن، جهت دادن و شتاب بخشیدن به انقلاب و قیام های مردمی داشته است. کارنامه پر برگ و بار تبلیغ و هدایت گری روحانیت متعهد این شهرستان از دوران نهضت مشروطیت و نیز پیش از قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ تا پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۷ و بعد از آن سرشار از فعالیت ها و اقدامات درخشانی است که نشان می دهد اینان تا چه اندازه در راستای تشکیل حکومت اسلامی و پیوند دادن دین با مسائل حکومتی، برای خود وظیفه مسؤلیت پذیری و تعهدات شرعی - اجتماعی قائل بوده اند.

به یقین مجاهدت های مجتهد جلیل القدر، آیت الله سید عبدالحسین موسوی نجفی لاری (رحلت ۱۳۰۳ ش)، در دوران مشروطه و شاگردان و نماینده های روحانی ایشان در این شهر و سایر منطقه، بخشی از این گونه فعالیت های سیاسی - اجتماعی به حساب می آید.

در دوران انقلاب اسلامی و از میان روحانیون مبارز شهر سید حسین آیت اللهی و سید ابراهیم حق شناس بیشترین نقش و شدیدترین حملات و موضع گیری ها را علیه حکومت ستم شاهی پهلوی داشته اند. مطابق حجم زیادی از اسناد و مدارک منشر شده، این دو عالم مبارز در خط مقدم جهاد و مبارزه قرار داشته اند. ممانعت از سخنرانی، تحت نظر بودن، ایجاد رعب و وحشت در بیت شریف آنان، دستگیری و زندان رفتن های متعدد و شکنجه های دردناک، تنها بخشی از اقدامات ساواک و دژخیمان نظام سلطنتی علیه آیت الله سیدحسین آیت اللهی و دیگر روحانیون شهر بوده است.

در میان اسناد و مدارک مثبتّه ای که تا کنون از گزارش ها و یا تلگرام های ساواک و سایر مراکز دولتی در مورد فعالیت های انقلابی و ضد سلطنتی روحانیت شهر جهرم بدست آمده بیش از ۸۰ درصد آن در موضوع مرحوم سیدحسین آیت اللهی بوده است. بخشی از این اسناد به شکل جزوه ای، در مؤسسه فرهنگی شهید عبدالرضا مصلی نژاد منتشر شده است که در آن نسخه ای حاوی ۵۵ سند و دیگر مکاتبات ساواک در باره این روحانی وارسته و انقلابی است. البته لازم به توضیح است که این در این جزوه تنها بخشی از انبوه حجم اسناد آورده شده و اسناد دیگری نیز بدست آمده که در جزوه مذکور دیده نمی شود.

در کنار مجاهدت های سیدحسین آیت اللهی، گزارش های پراکنده دیگری نیز از نیروهای امنیتی و ساواک شاهنشاهی بدست می آید که نام روحانیانی مانند سید محمدرضا اصفهانی، سیدفخرالدین آیت اللهی، سید حسن نائینی، سیدعبدالحسین آیت اللهی، حجه الاسلام شفیعی، حجه السلام نمازی و سید ابراهیم رستگارجهرمی و ... به چشم می خورد.

نمونه هایی از اسناد و گزارش های ساواک

۱-۲- در تاریخ ۳۶/۸/۵ مجلس یادبود درگذشت فرزند آیت اله بروجردی و فرزند امام خمینی با حضور علمای روحانیت فارس در شیراز برگزار گردیده است، در این مجلس که با حضور بیش از ۲۲ نفر از علمای برجسته شیراز و فارس برگزار گردیده، سید مهدی دستغیب سخنرانی نموده است. در سلسله کتاب های «انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک» با نقل گزارش ساواک چنین آمده است که: «آقایان سید حسین آیت الهی، شیخ علی موحد و جعفر مومن نسب اولین کسانی بودند که با صدای بلند در حیاط مسجد مولا شروع به دادن شعار (درود بر خمینی بزرگ) نمودند و جوانان نیز از آنان تبعیت نموده و مبادرت به دادن شعار نمودند.» در قسمتی دیگری از همین گزارش آمده است: «در مجلس مورد بحث از روحانیون شیراز شرکت داشته و سید حسین آیت الهی نیز به منظور همبستگی با روحانیون شیراز از شهرستان جهرم به شیراز آمده بوده است.»

۲-۲- در جلد هفتم همان کتاب فرماندار نظامی شهر چنین گزارشی را ارسال کرده است:

«سید حسین آیت الهی یکی از روحانیون ... و سرشناس جهرم قصد داشته شب هنگام مورخ ۳۷/۴/۲۹ در مسجد قبله شهر جهرم به منبر برود که با توجه به حوادث اخلاص گرانه روز ۳۷/۴/۲۸ (جریان تظاهرات قبلاً به استحضار رسیده است) از طریق شهربانی به یاد شده تذکر داده شده که در سخنرانی خود رعایت مصالح مملکتی را نموده و مطلبی را عنوان نکند که موجب تحریک متعصبین مذهبی شود. به دنبال تذکر فوق، نامبرده از رفتن به منبر خودداری و متعاقب آن حدود ۲۰۰۰ نفر از افراتیون مذهبی در چند خیابان شهر جهرم اجتماع و به تظاهرات خیابانی و دادن شعار ضد میهنی مبادرت و سپس به منزل قادری نماینده مردم در مجلس شورای ملی حمله و به پرتاب سنگ به طرف منزل مذکور اقدام کرده اند که در این جریان خدمتکار نماینده مورد بحث مجروح شده است. مأموران انتظامی با کمک نیروهای اعزامی از مرکز آموزش جهرم، اخلاص گران را متفرق کرده اند. اخلاص گران مجدداً در ساعت ۲۴۰۰ روز مذکور ضمن تشکیل اجتماعات به تظاهرات خیابانی پرداخته اند که مأمورین با تیر اندازی هوایی آن ها را پراکنده کرده اند. در جریان حادثه مذکور یک نفر جوان ۱۸ ساله به نام جهانگیر کارگر- دانش آموز در اثر پرتاب سنگ توسط اخلاص گران از ناحیه سر شدیداً مجروح که پس از انتقال به بیمارستان فوت شده است.»

۳-۲- در جلد چهارم کتاب «بزم/هریمن» از سلسله کتب مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات نیز در همین موضوع گزارشی ثبت شده است:

«وزارت کشور

ژاندارمری کشور

... یکی از مجروحین حادثه به نام جهانگیر کارگر در بیمارستان شیر و خورشید سرخ جهرم فوت نمود که شخصاً متوفی را مشاهده و به وضوح آثار ساچمه روی گونه سمت چپ و ساچمه دیگری در قسمت شاخ سر فرو رفته و چون ضارب سرهنگ تصاعدی رئیس شهربانی است فعالیت های مأمورین شهربانی حاکی از این است که در نظر دارند انگیزه قتل را ضرب سنگ اعلام نمایند و در مورد تلفنگرام قبلی مبنی بر اینکه مجروح برادر پاسبان خدابنده است چنین تصریح می

گردد که متوفی با پاسبان خدابنده آشنایی ندارد و علت مجروح شدن برادر پاسبان خدابنده تا کنون برای این وابسته به درستی روشن نشده. دوشیزه ای که توسط تفنگ ساچمه ای مجروح شده حکیم الهی است». ۵۰۳/۹/۴۹ - ۲۵۳۷/۴/۳۰

۴-۲- در جلد چهارم کتاب «انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک» چنین گزارشی ثبت شده است:

«تظاهرات اخلال گرانه در جهرم- استان فارس

عصر روز ۳۷/۱/۱۰ مجلس یادبود مقتولین حوادث تبریز در مسجد جامع جهرم برگزار گردید و در این مجلس شخصی به نام محمد رضا اصفهانی که فرزندش به اتهام اقدامات ضد امنیتی زندانی است، سخنرانی کرده و با اشاره به حوادث تبریز، مطالب تحریک آمیزی عنوان نموده است. پس از سخنان مشارالیه یک نفر دانش آموز در پای منبر مطالبی ایراد و به اصطلاح قطعنامه ای در ۸ ماده قرائت نموده که مسائل آن پیرامون مراجعت خمینی به ایران و برقراری حکومت اسلامی در کشور بوده است. پس از خاتمه مجلس یادبود، تعدادی از مردم که در مسجد جمع بوده اند از آنجا خارج و در پنج نقطه شهر به تظاهرات و شکستن شیشه اتومبیل ها و یکی از حمام های شهر نمودند. مأمورین انتظامی برای متوقف کردن اخلال گران به تلاش پرداخته و ابتدا با استفاده از ماشین های آب پاش و گاز اشک آور و شلیک هوایی سعی در پراکنده نمودن مهاجمین کرده اند اما آنها با پرتاب سنگ و مواد آتش زا اقدام به مقاومت کرده اند که مأمورین انتظامی ناگزیر به تیراندازی هوایی شده اند و در اثر آن یک دختر ۲۰ ساله کشته و ۱۲ نفر مجروح شده اند. حال یکی از مجروحین وخیم بوده که برای معالجه به شیراز اعزام گردیده است. در این جریان جمعا ۲۲ نفر دستگیر شده اند و سرانجام حدود ساعت ۲۳۳۰ وضع شهر به حالت عادی برگشته است».

۵-۲- در جلد دهم همان کتاب نیز چنین گزارشی ثبت شده است:

«حدود دوهزار نفر از مردم جهرم پس از سخنرانی حجه الاسلام شفیعی در مسجد نو این شهر در سر راه خود شیشه های بانک صادرات شعبه مرکزی، تهران و پارس و ساختمان دادگستری را شکستند. مأموران انتظامی با شلیک گاز اشک آور به مقابله با تظاهرکنندگان پرداختند و موفق به متفرق ساختن آنها شدند. به دنبال تظاهرات جهرم مأموران پلیس و انتظامی در نقاط حساس شهر مستقر شدند. (کیهان، ش ۱۰۵۵۴، ص ۳۱)»

۶-۲- در جلد یازدهم همان کتاب نیز چنین گزارشی از ساواک ثبت شده است:

«موضوع: آخوند های شهرستان جهرم

خبر رسیده گویاست با اینکه از سوی فرمانداری نظامی شهرستان جهرم خواندن نماز جماعت آزاد اعلام شده ولی آخوندهای شهرستان جهرم از رفتن به نماز جماعت امتناع می ورزند. چگونگی آن تلفنی به عرض تیمسار فرماندار نظامی جهرم و حومه رسیده است.

۱- فرماندار نظامی جهرم شرایط خواندن نماز در مسجدها را چنین عنوان کرد: «سپردن تعهد لازم از طرف بانیان مسجد

۲- ورود به مسجد به صورت انفرادی حداکثر ۲ نفر.

۳- پس از خاتمه نماز جماعت باید بلافاصله مسجد را ترک نمایند.

۴- هرگونه ایراد وعظ و خطابه ممنوع است.

۵- خروج مردم از مساجد حداکثر ۲ نفر و به محض دخول به خیابان یا کوچه باید از محل مزبور به سرعت دور شوند.»
(بولتن خبرگزاری پارس، ش ۱۸۵، ص ۳۲).

*****

۷-۲- در کتاب «نفس مطمئنه»، یاران امام به روایت اسناد ساواک، کتاب دهم که به شناخت و تحلیل زندگی نامه شهید آیت الله سید عبدالحسن دستغیب شیرازی در دوران مبارزه و جهاد علیه سلطنت پهلوی اختصاص دارد چنین گزارشی از ساواک به ثبت رسیده است:

فرستنده: ساواک فارس عطف ۳۹۷۳۷-۴۲/۱/۲۱ تاریخ ۱۳۴۲/۱/۲۴ شماره ۵/۷/۱۷۱۴

بدین وسیله تعداد ۱۹ نسخه بیوگرافی روحانیون و وعاظ درجه اول شهرستان های شیراز، جهرم کازرون برابر لیست ضمیمه به پیوست تقدیم ضمناً به استحضار می رساند در فارس شهرستان هایی که از نظر روحانیت و تحریکات آنان قابل اهمیت می باشد منحصراً سه شهرستان فوق می باشند. روحانیون سایر شهرستان ها در هیچ یک از وقایع که جنبه سیاسی داشته دخالتی ننموده و اصولاً امکان مبادرت به این قبیل اعمال برای آنان میسر نمی باشد.

از طرف رئیس سازمان اطلاعات و امنیت فارس

روحانیون شیراز:..... ۱۱ روحانی

روحانیون جهرم: ۱- سید حسین نائینی ۲- سید محمدرضا حسین خواجهی ۳- سید محمد ابراهیم حق شناس ۴- سید محمدرضا اصفهانی ۵- سید فخرالدین آیت اللهی ۶- حاج سید حسن نائینی ۷- سید عبدالحسین آیت اللهی

روحانیون کازرون: ۱ نفر

۸-۲- هم چنین در همان کتاب صفحه ۲۴۴:

به شیراز: از مرکز:

به فرموده مقررات، آیت الله دستغیب و سید حسین آیت اللهی دستگیر و فوراً به مرکز اعزام شوند. دستور فرمایند در اجرای این امر اقدام نموده و ضمن بازرسی بدنی و منزل نامبردگان کلیه مدارک مکشوفه را صورت جلسه نموده و با سوابق نامبردگان به مرکز ارسال دارند. بدیهی است ضمن تماس با سایر مقامات انتظامی پیش بینی های لازم را معمول داشته و نتیجه را به مرکز گزارش نمایند.

*****

نقش مردم و تظاهرات و قیام های مردمی

موج های اصلی شکل گیری تظاهرات و قیام های میدانی و خیابانی انقلاب با حضور و حرکت های دریایی مردم رشید و انقلابی بوجود می آمد. این اعتراض و آشوب های خیابانی در اصل هسته اصلی گسترش دامنه انقلاب در بین همه طبقات مردمی و ایجاد گسست به همراه رعب و وحشت زیاد در بدنه حکومت و مأموران نظامی می گشت. در شهرستان جهرم این نوحه و شعار ویژه این شهر که: «کاخت کنم زیر و زبر یابن مرجانه»، روحیه حماسی و هیجان انقلابی زیادی به جوانان و دیگر انقلابیون می بخشید. گزارش های زیادی از ساواک نشان می دهد که آتش خشم و کینه توزی مردم این شهر و روستا و عشایر آن علیه حکومت سلطنتی، هر روز در حال شعله ورتر شدن بوده است.

مردان و زنان انقلابی و آزادی خواه شهری و روستایی و عشایری، دوش به دوش یکدیگر، با اعتصاب و بستن مغازه ها، شعار نویسی بر در و دیوارها، تکثیر و پخش اعلامیه ها، زدو خورد با مأموران دولتی، حمله به ادارت و سازمان های دولتی، راهپیمایی های شبانه و روزانه، تکبیرگویی شبانه از پشت بام ها، بست نشتن در مساجد و معابر، حضور باشکوه در مساجد و منازل محلات برای استماع سخنرانی ها، حمایت همه جانبه از روحانیت و انقلاب و رهبر خود، آیت الله خمینی و... با شور و شعور و شفافیت و وصف ناپذیری راه انقلابی خود را ادامه می دادند. در این جا به چند نمونه از اسناد و گزارشات ساواک در این موارد اشاره می شود:

۱-۳- در جلد سوم کتاب « نهضت امام خمینی (ره)»، چنین گزارشی ثبت شده است:

« شب ۵۰/۷/۸ شعارهایی علیه جشن های ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی در جهرم روی دیوارهای بازارچه سنان، جلو حمام بازار، کوی علی پهلوان، کوچه جاوید، جلو پست و تلگراف، جلو دبستان ادب، بدین طریق نوشته شده بود:

۱- مرگ بر بنیان گذاران جشن شاهنشاهی ۲- مبارزه با جشن ۲۵۰۰ ساله منتهی به بهشت می شود. ۳- با جشن ۲۵۰۰ ساله مخالفت کنید. ۴- ما نان می خواهیم نه جشن و شعار توهین آمیز دیگر « مرگ بر شاه» بوده است.

این نوشته ها با ماژیک بوده است و مأمورین شهربانی با گچ و الکل آن را از روی دیوار محو کردند. نویسنده سعی کرده بود در محل اجتماع مردم به دیوار بنویسد. صبح روز بعد شعارهایی به دیوار نصب شده که روی کاغذ نوشته شده بود.

نظریه شنبه: امکان دارد از طرف دارو دسته خمینی به رهبری سید حسین آیت اللهی و آتشی و بشارتی و مخصوصاً رستگار این کار صورت گرفته باشد. (ص: ۹۵۷).

سند شماره ۱۷۳: چون ظهر چهارشنبه ۵۰/۷/۷ سید حسین آیت اللهی از رستگار در منزل خود برای مذاکره یک کار فوری دعوت کرده بود که رستگار به منزل سید حسین رفته و نهار به منزل پدر خانم خود حاج محمد نمازی بازگشت. با توجه به اینکه سید حسین علیه جشن شاهنشاهی سخن می گوید و تبلیغ می نماید. (ص: ۱۳۸۱).

۲-۳- در جلد پنجم کتاب « انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک» چنین گزارشی ثبت شده است:

در ۲۵۳۶/۱۱/۲۹ در شهرستان جهرم نزدیک به سی درصد مغازه های بازار تعطیل بوده و تعدادی زن چادری در جلو بازار مبادرت به دادن شعارهای مضره نموده اند که توسط مأمورین شهربانی متفرق گردیده اند.

در صفحات ۳۶۹ و ۳۷۰ همان کتاب چنین گزارشی، که صورت جلسه فرماندهان نظامی شهر جهرم بوده است، ثبت شده است:

در ۲۵۳۶/۱۲/۲۹ جلسه ۱۸۵/اعضای شرکت کنندگان:

۱- سرهنگ عزیزاله شاه علیزادگان، فرمانده مرکز آموزش جهرم

۲- سرهنگ کمال تصاعدی رئیس شهربانی شهرستان جهرم

ستوان یکم بهادر خسروی فرمانده گروهان ژاندارمری جهرم.

متن اظهارات:

در ساعت نهم مورخه بیست ونهم اسفند ماه سال دو هزار پانصد و سی و شش شاهنشاهی شورای هماهنگی در اطاق فرماندهی مرکز آموزش درجه داری وظیفه جهرم تشکیل و مراتب به شرح زیر صورت جلسه گردید:

۱- اظهارات سرهنگ تصاعدی رئیس شهربانی شهرستان جهرم: همانطور که اطلاع دارید در تاریخ بیست و هفتم اسفند ماه دو هزار و پانصد و سی و شش یکی از واعظین شهرستان جهرم به نام سید محمد رضا سادات حسینی خواجهی مشهور به حاج اصفهانی در مسجد جامع جهرم که مجلس ختم یکی از بازاریان تشکیل شده بود ضمن سخنانی اظهار داشت در ایران آزادی وجود ندارد. عوامل دولت مردم بیگناه را به مسلسل می بندند. علمای اسلام را دستگیر و تبعید می نمایند و پس از ادای کلماتی در همین حدود مردم را تحریک به اعتصاب و مقاومت در برابر مأمورین دولت و پلیس می نماید. پس از ختم عده ای را در منزل به عنوان اینکه مأمورین قصد دستگیری او را دارند به دور خود جمع کرده و از آن روز تا کنون هنگام برگزاری نماز مسیر بین منزلش و مسجد مذکور را به طور پیاده با عده ای در حدود ۲۰۰ نفر که هر لحظه به تعداد آنها اضافه می شود طی می نماید. این امر باعث وحشت مردم جهرم خصوصاً کسبه و بانک ها و ادارات گردیده است. برای این که حادثه قم و تبریز تکرار نگردد شهربانی مصمم است از عمل آنها جلوگیری نماید. موضوع در شورای هماهنگی جهرم مطرح و تقاضای اعزام یک صد نفر مأمور سرباز وظیفه مسلح از پادگان تا اطلاع ثانوی گردید.

به تصویب بالاتفاق، شورا، هماهنگی در مورد جلوگیری از حرکت دسته جمعی عده فوق الذکر را داد.

۲- اظهارات سرهنگ شاه علیزادگان فرمانده مرکز آموزش جهرم: برابر امر صادره از ژاندارمری کشور شاهنشاهی مرکز آموزش موافقت دارد که در مواقع ضروری نیرو در اختیار شهربانی قرار گیرد. نسبت به اعزام نفرات مورد تقاضا بنا به تقاضای کتبی شهربانی اقدام خواهد شد.

۳- کلیه اعضای شورای هماهنگی جهرم تصمیم گرفتند برای جلوگیری از هر گونه حادثه بعدی از جمعیت مورد بحث که در خیابان هنگام برگزاری نماز جماعت در مسجد جامع و خاتمه آن برگزار شود فوراً جلوگیری گردد.

۴- جلسه در ساعت ۱۰۰۰ پایان و جلسه بعدی به روز ۲۵۳۷/۱/۱۵ موكول گردید».

بزرگداشت مراسم چهلم شهدای تبریز (۵۷/۱/۱۰) در جهرم:

بهار سال ۱۳۵۷ در حالی آغاز شد که در بین اغلب مردم شهر برپایی جشن نوروز تحریم شده بود. مردم از طریق دیدارهای انفرادی و توضیح اعلامیه هایی در موضوع بزرگداشت شهدای قم و تبریز از همدیگر می خواستند تا در مسجد جامع گردهم آیند. در روز چهلم شهدا سخنرانان به محکومیت روش های برخورد رژیم شاه با تظاهرکنندگان پرداختند و یاد شهیدان را گرامی داشتند. در این روز سخنرانان با صراحت بیشتری علیه یزیدیان زمان و در کنایه دستگاه سلطنتی سخن می گفتند.

مهم ترین روی داد در روزهای نهم و دهم فروردین، رویارویی نیروهای نظامی و انتظامی رژیم به صورت درگیری های مسلحانه و تیراندازی های زمینی بود. در این درگیری ها ۳ نفر در یزد، ۱ نفر در جهرم و ۱ نفر نیز در اهواز به شهادت رسیدند. عده بیشتری زخمی و بسیاری نیز دستگیر شدند. نکته مهم این حوادث در این شهر ها این بود که نهضت اسلامی پای خود را از مراکز استان ها و شهرهای بزرگ فراتر گذاشت و به بخش ها و روستا ها نیز کشیده شد.

به یقین یکی از روزهای بسیار مهم و تأثیرگذار بر گسترش دامنه انقلاب در سطح کشور و برافروخته شدن شعله های فروزان آن در میان تمام طبقات اجتماعی مبارز، حوادثی خونینی بود که در همین روزهای نهم و دهم فروردین سال ۵۷ در شهرهای جهرم ، یزد و اهواز اتفاق افتاد. روز دهم فروردین مصادف بود با روز چهلم شهدای قیام مردم تبریز. در جهرم مردم انقلابی با پشتیبانی و حمایت ویژه روحانیت شهر و تنی چند از معتمدین مبارز از روزهای قبل فضای انقلابی خاصی را طراحی کرده بودند. اینان در روز نهم و نیز در روز دهم در دو نوبت صبح و عصر مراسم چهلم شهدای تبریز را در مسجد جامع شهر برگزار نمودند. در چنین روزی اولین شهید انقلاب اسلامی شهر جهرم به نام معصومه زارعیان در درگیری های خیابانی به شهادت رسیدند.

با فرا رسیدن روز چهلم شهدای جهرم، یزد و اهواز، اغلب علماء این روز را روز عزای عمومی اعلام کردند. در چندین شهر حوزه های علمیه تعطیل شد. رهبر بزرگ نهضت اسلامی، حضرت آیت الله خمینی(ره)، اطلاعیه ای صادر کردند. بیشتر علماء و روحانیون مبارز نیز با صدور اعلامیه و بزرگداشت مراسم شهدای جهرم و... آتش انقلاب را فروزان تر نمودند. موج های عظیمی از راهپیمایی ها و تظاهرات های مردمی در تمام کشور به حرکت در آمد و مانند آتشفشانی خروشان بدنه حکومت را در خود فرو می برد و ذوب می کرد. اگرچه در مطالب پیشین این مقاله براساس اسناد ساواک به بخشی از وقایع اتفاق افتاده در شهر جهرم اشاره ای شد؛ در این جا بنا به اهمیت و تأثیر گذاری این روز خونین در روند ادامه نهضت در سطح تمام مملکت به نمونه هایی از حرکت های مردمی در سایر شهرها نیز اشاره می شود:

نمونه هایی از اسناد و گزارش های ساواک:

*- در جلد پنجم کتاب « انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک » چنین گزارش هایی ثبت شده است:

- حضرت امام خمینی «ره» به مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم اعلامیه ای صادر می کنند. (ص: ۲۵۲)
- گروه قابل توجهی از علمای تهران به مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم اعلامیه ای صادر می کنند و ۱۰۳ نفر از روحانیون تهران آن را امضا می کنند.
- در شهر قم هم طلاب علوم دینی به مناسبت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز به منزل آیت اله سید کاظم شریعتمداری می روند و تقاضای صدور اعلامیه در این خصوص می شوند. در نتیجه آیات ثلاثه مقیم قم آیت الله شریعتمداری، گلپایگانی و نجفی مرعشی پس از تبادل نظر مشترکاً اعلامیه ای صادر می کنند. (ص: ۲۴۱)
- در خرم آباد لرستان هم به همین مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم، توسط یک روحانی سخنرانی به عمل می آید و مردم را به تعطیلی مغازه ها دعوت می کند. (ص: ۲۵۷).
- در مسجد ارک تهران هم به مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم، توسط یک روحانی در حضور ۱۳۰۰ نفر سخنرانی تحریک آمیزی انجام می شود. (ص: ۲۶۴).
- دانشجویان دانشگاه آذربادگان تبریز هم به همین مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم، تظاهرات بزرگی به راه انداخته که موجب شهادت چند نفر می گردد. (ص: ۲۶۵).
- یکی از روحانیون سرشناس تبریز به نام سید محمد علی قاضی طباطبایی هم به مناسبت چهلم شهدای یزد، اهواز و جهرم، به مغازه داران شهر تبریز اعلام می کند که در روز ۲/۱۹ مغازه های خود را تعطیل کنند. (ص: ۲۷۱).
- دانشجویان دانشسرای راهنمایی شیراز هم به مناسبت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز تظاهرات خیابانی در شیراز به راه می اندازند که منجر به درگیری با مأموران می شود. (ص: ۲۷۲).
- در شهر قم نیز با قرائت اعلامیه حضرت امام خمینی(ده) به مناسبت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز برای طلاب دینی تظاهرات بزرگی شکل می گیرد. (ص: ۲۷۴).
- در بندر عباس هم به مناسبت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز طلبه ای سخنرانی و تظاهرات و اعتراض به حکومت شکل می گیرد. (ص: ۲۷۷).
- در یزد هم به مناسبت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز توسط شیخ محمد صدوقی اعلامیه ای صادر می شود. (ص: ۲۸۲).
- روز ۳۷ / ۲/۱۷ - برابر با ۱۳۵۷/۲/۱۲ ، به مناسبت چهلمین روز شهدای شهرهای یزد، جهرم و اهواز از طرف حوزه علمیه قم اعلامیه ای صادر می شود و اعلام می گردد که روز سه شنبه ۵۷ / ۲/۱۹ عزای عمومی می باشد و حوزه علمیه تعطیل است. (ص: ۱۹۰).

- به مناسبت چهلمین روز شهادت مردم شهرهای یزد، اهواز و جهرم آیت الله سید محمد وحیدی میاندوآبی (از آیات مقیم قم) اعلامیه ای صادر کردند به تاریخ ۲۵ جادی الاول ۱۳۹۸ قمری - ۱۳۵۷/۲/۱۳ .
- آیت الله شیرازی هم به مناسبت چهلمین روز شهادت مردم شهرهای یزد، اهواز و جهرم اعلامیه ای صادر کردند. (ص: ۱۹۱).
- به مناسبت چهلمین روز شهادت مردم شهرهای یزد، اهواز و جهرم اعلامیه ی با امضای «جامعه روحانیت» توسط افراد ناشناسی روی دیوار سالن کارخانه مخمل و ابریشم شهر کاشان نصب شده که تعطیل عمومی در آن تقاضا شده بود. (ص: ۲۰۶).
- در همین ایام عده ای از خبرنگاران آلمانی، فرانسوی و انگلیسی و برخی کشورهای دیگر اروپایی برای کسب خبر به ایران می آیند. حکومت چون احتمال می دهد که به مناسبت چهلم شهدای شهرهای یزد، اهواز و جهرم احتمال قوع حوادث ناگوار توسط مردم وجود دارد دستور می دهد که نیروها آمادگی کامل و پیش بینی های مراقبتی کافی از هرگونه تظاهرات و حادثه سوء احتمالی، قویاً جلوگیری به عمل آید. (ص: ۲۰۷).
- درتهران هم به جهت گرمی داشت شهدای قم، تبریز و جهرم تظاهراتی با حضور ۳۰۰ الی ۳۵۰ نفر شکل می گیرد(۳۷/۲/۱۴) و درگیری با مأموران نیز به وجود می آید.
- در شهر آستان اشرافیه استان گیلان هم به مناسبت چهلمین روز شهادت مردم شهرهای یزد، اهواز و جهرم اعلامیه هایی پخش می شود و تقاضای تعطیل عمومی درروز ۳۷/۲/۱۹ می شود. (ص: ۲۱۹).
- در مشهد نیز اعلامیه ای به مناسبت چهلمین روز شهادت مردم شهرهای یزد، اهواز و جهرم به مؤسسه روزنامه خراسان داده می شود و تهدید می گردد که اگر چاپ نشود مسئول مربوطه به قتل می رسد. در این اعلامیه از شهدای این شهرها تجلیل می شود و تقاضای عزای عمومی در روز ۳۷/۲/۱۹ شده بود. (ص: ۲۳۲).
- در آبادان نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۲۸۵).
- در خرمشهر نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۲۵۸).
- در مازندران هم نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۲۸۶).
- در دامغان سمنان هم نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۲۸۷).
- در فاضل آباد گرگان نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۲۸۸).
- در اهواز هم نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۳۱۲).

- در قم هم نیز اعلامیه امام خمینی در گرامیداشت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز بدست می آید. (ص: ۳۱۲).
  - در زنجان هم مجلس چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز برگزار می گردد. (ص: ۳۲۰).
  - در بندرگز از توابع گرگان مجلس یادبود چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز برگزار گردید. (ص: ۳۲۲).
  - در مسجد جامع نکا استان مازندران مجلس یادبود شهدای یزد، جهرم و اهواز برگزار شد. (ص: ۳۲۷).
  - در زاهدان نیز آیت اله شیخ محمد رضا کنعمی خراسانی به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز سخنرانی نمودند. (ص: ۳۲۸).
  - در دانشسرای راهنمایی شهری هم دو نفر از دانشجویان به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز از حضور در جلسه امتحان خودداری می کنند و تظاهرات راه می اندازند. (ص: ۳۳۳).
  - در رفسنجان هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۳۴).
  - در سیرجان هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۳۶).
  - در دامغان هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۳۹).
  - در شهر ورامین هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۴۰).
  - در عجب شیر اهواز هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۴۲).
  - در شهر خمین استان مرکزی هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۵۱).
  - در خرم آباد هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۵۷).
  - در تهران هم روحانیون به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۶۷).
  - در بهبهان و عشایر بهمئی هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۳۸۴).
  - در مشهد هم با اعلامیه سید عبدالکریم هاشمی نژاد هم به مناسبت چهلّم شهدای یزد، جهرم و اهواز مجلس یادبود می گیرند. (ص: ۴۴۶).
  - در ۱۳۵۷ / ۶ / ۸ چهارشنبه گروه فلاح بیانیه شماره ۴ خود را منتشر می کند. در این بیانیه ضمن برشمردن برخی جنایات رژیم شاه، علل تغییرات دولت را با ذکر مواردی از ستمگری ها اشاره دارد که این دولت نسبت به خون شهدای قم و تبریز و ... و جهرم و رفسنجان و ... بی احترامی کرده و آنها را لوٹ نموده و جنایات خود را در پرده قرار داده است. (ص: ۱۱۲).
- در جلد چهارم «کتاب روز شمار انقلاب اسلامی» چنین گزارش هایی به ثبت رسیده است:

-دوشنبه ۱۳۵۷/۵/۲ زنان خراسان رنجنامه ای خطاب به عموم مردم منتشر کردند که در این رنجنامه اقدامات رژیم و برخورد با مردم تشریح شده و از جهرم نیز نام برده شده است که در کنار دیگر شهرها شهیدانی را تقدیم کرده اند. (ص: ۱۴۴).

- سه شنبه ۱۳۵۷/۵/۳ آیت اله صدوقی در پیامی که به آیت اله شیرازی و شیخ جواد تهرانی و میرزا علی تهرانی و مروارید می فرستد از به شهادت رسیدن مردم چند شهر و از جمله جهرم هم نام می برد. (ص: ۱۵۶).

- چهارشنبه ۵۷/۵/۴ رادیو لندن در بخش های عربی برنامه های خود ضمن گزارش های متعدد از تظاهرات در ایران می گوید که برخی منابع دیپلماتیک اظهار می دارند که احتمال دارد چهار یا پنج تن از افراد پلیس در خلال زد و خوردهایی که در شهر جهرم در جنوب کشور رخ داده کشته شده باشند و اضافه بر آن دو تن دیگر نیز قبل از آن کشته شدند. (ص: ۱۶۴).

- چهارشنبه ۵۷/۵/۱۱ امروز، تظاهرات گسترده مردمی جهرم به دنبال درگیری با نیروهای امنیتی به دستگیری و زخمی شدن گروه وسیعی از تظاهر کنندگان و شهادت یک تن از آنان منجر شد. در مورد تظاهرات امروز جهرم در گزارش مأمورین ساواک آمده است:

« حدود ۴۰۰ نفر از قشریون مذهبی در شهر جهرم به تظاهرات اخلاص گراانه مبادرت کردند که مأموران انتظامی آنها را متفرق و هشت نفر از آنها را دستگیر نمودند. یک نفر از دستگیر شدگان در هنگام اعزام به شهربانی به علت سکت قلبی در گذشته است». (ص: ۲۰۳).

در همین حال گروه مسلمانان مبارز جهرم با انتشار اعلامیه ای به تشریح وقایع امروز جهرم پرداخت. در بخشی از این اعلامیه می خوانیم: عده ای از مردم جهرم بعد از خروج از مسجد قبله به پیروی از منویات حضرت ایت الله العظمی امام خمینی به تظاهرات افشاگرانه علیه بیدادگری های دودمان منحط پهلوی پرداختند صیادان مزدور رژیم پهلوی که در یکی از کوجه ها کمین کرده بودند برادر عزیزمان عبدالرسول را هنگام گریز از دست دیگر دژخیمان در چنگال خود اسیر کردند و به زیر ضربات باطوم خود گفته و درنده خویی و وحشی گری را تا بدان جا رسانده که سر و پیشانی او را زیر ضربه های مرگبار باطوم فرو شکسته و بالاخره او را به خاک و خون کشیدند و همان شب مخفیانه به خاکش سپردند و جنایتی دیگر بر جنایت حکومت یزید زمان افزودند....

- در همین تاریخ ۵۷/۵/۱۱ بخش عربی رادیو لندن ضمن ارائه گزارش هایی از تظاهرات در نقاط مختلف ایران اعلام می کند که در هر یک از شهرهای شیراز، رفسنجان و جهرم در جنوب ایران عده ای به قتل رسیدند. (ص: ۲۰۵).

- در تاریخ یکشنبه ۱۳۵۷/۵/۱۵ حضرت آیت الله خمینی(ره)، طی پیامی خطاب به مردم اصفهان فجایع اخیر این شهر را به آنان تسلیت گفتند و در بخشی از پیام امام به چگونگی کشته شدن مردم در شهرهای مختلف ایران و از جمله جهرم اشاره دارد. « سراسر ایران با این جنایت و قتل و غارت ها دست به گریبان است. آن قم حرم اهل بیت و آن تبریز،

یزد و همدان و اهواز و شیراز و آن مشهد مقدس و رفسنجان و جهرم و کازرون و سایر شهرها و قصابات که شاهد قتلها و جرحها و حملات وحشیانه بوده و هست». (ص: ۲۲۶).

- در تاریخ ۱۳۵۷/۵/۲۴ روزنامه «لیبراسیون» با عنوان «پایان امپراطوری» کشتار مردم ایران را در مناطق مختلف متذکر می‌شود و از جهرم نیز نام می‌برد. طبق اظهار کمیته دفاع از اعطای حقوق بشر در ایران، تظاهرات دیگری در جهرم، کازرون، تهران، تبریز، همدان و قزوین اتفاق افتاده است. و ارتش و پلیس در سراسر کشور در حالت آماده باش به سر می‌برند. (ص: ۳۰۶).

- در تاریخ ۱۳۵۷/۵/۳۱ حضرت امام خمینی خطاب به مردم آبادان در مورد فاجعه سینما رکس پیامی منتشر می‌کند که در ضمن اشاره به کشتار مردم ایران در مناطق مختلف، از جهرم نیز نام می‌برد. (ص: ۳۶۴).

«... و می‌بیند که با وجود قتل عام بی‌شرمانه زنان و مردان و کودکان در قم، تبریز، شیراز، اصفهان، کازرون، یزد، جهرم، آبادان، اهواز، دزفول و ... هر روز قیام ملت علیه او (شاه) و اعوان و انصار تبهکارش وسعت بیشتری می‌گیرد».

.....***.....

*- در جلد نشم کتاب «انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک» چنین گزارشی ثبت شده است:

« صورت جلسه شورای هماهنگی شهرستان جهرم

جلسه ۱۸۹ مورخه ۲۵۳۷/۳/۱۳

سرهنگ پیاده عزیزاله شاه علی زادگان ف، ر-آ-د-و- جهرم

سرهنگ کمال تصاعدی رئیس شهربانی جهرم

ستوان یکم پیاده بهادر خسروی فرمانده گروهان شهرستان جهرم

متن اظهارات

جلسه در ساعت ۱۱۰۰ مورخه ۲۵۳۷/۳/۱۳ شاهنشاهی توسط ریاست شورای عالی اعلام گشت.

۱- ریاست شهربانی پیشنهاد نمود چون به مناسبت ۱۵ خرداد ماه امکان بروز حوادثی در روزهای ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ خرداد ماه در شهرستان جهرم به وسیله ای عده ای اخلال گر و قشری مذهب می‌رود از فرمانده مرکز آموزش تقاضا نمود که یک صد نفر مأمور مسلح در اختیار شهربانی شهرستان جهرم جهت پشتیبانی و جلوگیری از هرگونه اغتشاش و بی‌نظمی قرار گیرد.

۲- اظهارات فرمانده مرکز آموزش برابر دستور صادر از مرکز، گروهان تأمین پاسداری در مرحله یکم دسته گروهان تخصصی که سردوشی گرفته اند انتخاب و در اختیار شهربانی جهرم قرار خواهد گرفت. ضمناً کلیه پرسنل مرکز آموزش

برابر طرح تهیه شده در رکن دوم آمادگی صددرصد جهت پشتیبانی از شهربانی جهرم و گروهان ژاندارمری جهرم را خواهند داشت.

۳- کلیه اعضای شورای هماهنگی تصمیم گرفتند از هرگونه بی نظمی و اغتشاش قویاً جلوگیری شود.

۴- جلسه در ساعت ۱۲۰۰ پایان و جلسه بعدی به روز ۲۵۳۷/۳/۳۰ موکول گردید».

هم چنین در همان کتاب گزارش آماده باش و چگونگی جلوگیری از تظاهرات های مردم:

« از ضد اطلاعات مرکز آموزش درجه داری وظیفه جهرم به فرماندهی مرکز آموزش درجه داری وظیفه جهرم

موضوع: پیش بینی های لازم به منظور جلوگیری از بلوا و آشوب در شهر جهرم

مقام عالی را آگاه می سازد:

مقرر فرمایند در صورت تصویب علاوه بر سایر تدابیر متخذ به منظور پیش بینی و جلوگیری از هرگونه رکودی در مأموریت های احتمالی آینده و به استناد اخباری که در خصوص ایجاد بلوا و آشوب در روز و شب های ۳۷/۳/۱۴ و ۳۷/۳/۱۵ می رسد اقدامات زیر را معمول دارند:

۱- کلیه خودروها باک پر آماده انجام مأموریت باشند.

۲- قطع شبکه برق عاملی در جهت شکست مأموریت نباشد.

۳- از نقاط حساس مراقبت کامل به عمل آید.

۴- راننده خودروها به راه های فرعی «شنایی پیدا نمایند تا در صورت راه بندان ارتباط واحدها قطع نشود.

۵- ماشین آب پاش با ماده رنگی قرمز(مرکور کروم) می تواند عامل مؤثری در جهت پراکندگی افراد باشد.

فرمانده ضد اطلاعات مرکز آموزش درجه داری وظیفه جهرم- سرگرد خائف

گیرنده: ف (ع۳) جهت استحضار».

در جلد دهم کتاب « *انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک* » چنین گزارشی ثبت شده است:

« دستگیری سه نفر دانش آموزان در شهرستان جهرم- استان فارس

روز ۳۷/۳/۲۹ سه نفر دانش آموز به شرح اسامی زیر به اتهام پخش اعلامیه های مضره که در آنها ضمن اهانت به مقدسات ملی و میهنی به سالگرد ۱۵ خرداد سال ۲۵۲۲ و وقایع اخیر جهرم و سایر شهرستان ها اشاره و از روح الله خمینی و علی شریعتی نیز تجلیل شده بود در شهرستان مذکور دستگیر گردیده اند.

۱- محمدرضا فرجام، دانش آموز سال سوم نظری

۲- مهدی یاعلی دانش آموز سال سوم نظری

۳- مجتبی صفرزاده دانش آموز سال سوم راهنمایی

ارزیابی خبر: خبر صحت دارد/ اقدامات انجام شده: مراتب به نخست وزیری و وزارت آموزش و پرورش منعکس گردید. (ص: ۴۴۸).

*- در جلدهفتم کتاب «انقلاب اسلامی به روایت اسناد ساواک» چنین گزارشی ثبت شده است:

«در ساعت ۲۳۰۰ روز ۳۷/۴/۲۸ حدود یک هزار نفر از اهالی شهرستان جهرم در خیابان شروع به تظاهرات و دادن شعارهای یا مرگ یا خمینی و نصر من الله و فتح قریب نموده که پلیس با گاز اشک آور آنان را متفرق لیکن پس از چند دقیقه مجدداً اجتماع نموده که در این موقع پلیس برای متفرق نمودن آنان اقدام به تیراندازی هوایی نموده است. در نتیجه متظاهرين متفرق و هنگام عبور از خیابان شیشه بانک صادرات را شکسته اند. دفتر ویژه اطلاعات.

تلفنگرام:

ساعت ۰۰۲۰ مورخ ۳۷/۴/۲۹ عده ای از اهالی به ساختمان حزب رستاخیز ملت ایران و بانک های پارس و صادرات واقع در میدان شاهنشاهی شهرستان جهرم حمله نموده و با پرتاب سنگ اقدام به شکستن شیشه ها نمودند و حتی با اینکه در خصوص گماردن نگهبان در حزب رستاخیز قبلاً به صورت کتبی به شهربانی توصیه شده بود مع الوصف حتی یک نفر از مأمورین در این میدان اصلی شهر حضور نداشت. ضمناً تا این لحظه اهالی در مسجد قبله تجمع نمودند.

توضیح در حاشیه:

خبر تظاهرات مردم جهرم در واپسین ساعات روز بیست و هشتم مخابره شد. گزارش بعدی سرگرد مهدی خائف در ۳۰ دقیقه بامداد (۰۰۳۰) تلفنگرام شد. «تعدادی از اهالی جهرم ساعت ۰۰۳۰ مورخ ۳۷/۴/۲۹ با پرتاب سنگ و آجر بانک های پارس و بازرگانی و صادرات واقع در خیابان کوشک (احتمالاً باید کوشک باشد) و بانک ایرانشهر واقع در خیابان منوچهری حمله نموده و اقدام به شکستن شیشه ها نموده اند» گزارش بعدی خبر از آرامش موقت در شهر دارد.

تلفنگرام:

«ساعت ۰۱۲۰ مورخ ۳۷/۴/۲۹ اهالی شهرستان جهرم متفرق شده و به خانه های خود رفته اند و دو نفر آخوندهای اعزامی از تهران به آنان توصیه نموده اند که روزهای ۲۹ و ۳۰/۴/۳۷ دکان های خود را تعطیل نمایند و جمعاً از سوی سربازان پادگان ۱۴ فشنگ تیر اندازی شده ولی مجروح و مقتول نشده به استثناء یک کامیون حامل ۲۰ نفر سرباز که شهربانی آنان را در اختیار گرفته سایر سربازان به پادگان مراجعت نمودند.»

*- در جلد دهم همان کتاب چنین گزارشی به ثبت رسیده است:

«موضوع: آشوبگران شهرستان جهرم

خبر رسیده حاکی است که: در ساعت ۰۰۱۵ مورخ ۵۷/۶/۱۰ که افراطیون مذهبی از مسجد حاج محمد حسین واقع در فلکه ششم بهمن خارج شده و سپس به چهار گروه تقسیم و هر گروه در یکی از خیابان های چهارسمت به راه افتاده و شعارهایی به شرح زیر می دادند:

۱- درود بر خمینی بت شکن ۲- ما پیرو قرآنیم ما شاه نمی خواهیم ۳- ما پیرو امامیم امام خمینی ۴- زنده باد خمینی ۵- توهین به کد ۶۶.

ارزیابی: صحت دارد.

گیرندگان: ف ۳ ع جهت استحضار

تظاهرات امروز (۵۷/۶/۱۰) چهارم از نخستین ساعات روز آغاز شده و تا واپسین ساعت های روز دهم شهریور ادامه داشت. در گزارش بعدی کلیاتی از این حادثه خواهید خواند.

روزنامه کیهان نیز خبر تظاهرات چهارم را چاپ کرد و در قسمتی از آن نوشت که «از ساعت یک بامداد روز جمعه ۱۰ شهریور تظاهرات وسیعی در جهرم می باشد. ابتدا تظاهر کنندگان چهار خیابان متصل به میدان ششم بهمن را با سنگ و میز و صندلی ادارات و بانک ها مسدود کردند و سپس به شکستن شیشه بانک های صادرات، تهران، بازرگانی و ادارات دادگستری و تعاون و امور روستاها پرداختند». (کیهان، ش ۱۰۵۵۴، ص ۳۱).

تلفنگرام:

«در نخستین دقایق بامداد روز جاری تظاهرات گسترده ای کلیه شهر جهرم را در بر گرفته و تمامی مردم شهر همزمان و یکصدا شعارهای ضد میهنی را شروع و به جز دو باجه بانک ملی کلیه بانک های شهر جهرم را به صورت ویران کننده ای خرد و وسایل داخل آن را از بین برده اند و حتی با آتش زدن لاستیک فرسوده ای بانک صادرات میدان مصلی را به آتش کشیده اند که مأمورین آن را به موقع خاموش نموده اند. تظاهرکنندگان به وسیله سنگ و لاستیک های فرسوده بلوار فردوسی را به نحوی مسدود کرده بودند که نفربرهای نظامی نیز نمی توانستند عبور نمایند. تظاهرات مزبور از نخستین دقایق روز جاری شروع و بیش از ۲/۵ ساعت طول کشیده است. مأمورین انتظامی هیچ گونه مقابله ای با آنان ننموده و شهربانی جهرم پس از ۱/۵ ساعت که تظاهرکنندگان، بانک ها را به ویرانی می کشانده اند از پادگان آموزشی تقاضای کمک می نمایند و از نیروهای کمکی که برای مأمورین شهربانی به منظور متفرق نمودن اعزام گردیده بود هیچ گونه استفاده ای جز مانور در خیابان به عمل نیامده است. ضمناً آشوبگران علاوه بر بانک ها حتی بانک هایی که روز گذشته شیشه آن را خرد نموده بودند تمامی شیشه های بانک های مزبور به انضمام شیشه داروخانه سلامت که نمایندگی روزنامه رستاخیز را دارد و کلیه شیشه های حزب رستاخیز را خرد و نرده های آهنی اطراف آن را از جا کنده اند. اداره تعاون روستایی را روز گذشته خرد کرده بودند».

بعد از این گزارش سرگرد خائف که از فرماندهی شهربانی جهرم به دلیل عدم کفایت در رویارویی با تظاهرکنندگان ناراضی بود. دو گزارش دیگر ظرف امروز (۵۷/۶/۱۰) از جهرم به مرکز مطبوع خود ارسال کرد. یکی از آنها مربوط به شهر

فسا می شد و دیگری چنین بود: « ساعت ۲۳۳۰ مورخ ۳۷/۶/۱۰ آشوبگران به بانک پارس شعبه مصلی شهرستان جهرم که شب گذشته شیشه های آن را شکسته بودند حمله ور شده و قصد به آتش کشیدن بانک را داشته اند که با مقاومت رئیس و کارمندان بانک رو به رو شده و از تصمیم خود صرف نظر نموده اند.» (۵۰۳/۰۹/۸۶ - ۲۵۳۷/۶/۱۱)

تلفنگرام:

« اگرچه در شهر جهرم موسسه آبادی وجود ندارد تا توسط آشوبگران در هم کوبیده شود. مع الوصف آشوبگران موتورسوار و پیاده تا این ساعت در کوچه و خیابان ها در دسته های متشکل رعب و وحشت فوق العاده در دل اهالی به وجود آورده و ساکنان بی طرف جهرم این بار منتظر به آتش کشیده شدن موسسات بودند و مأمورین انتظامی هم جز در جلو سینما که در نزدیکی شهربانی واقع شده در محل دیگری مشاهده نشدند.

فرستنده: سرگرد خائف. گیرنده: هلاکو ساعت: ۰۳۰۰ ۲۵۳۷/۶/۱۱

این گزارش که در نخستین ساعات روز ۵۷/۶/۱۱ ارسال شده در پی تظاهرات خشونت آمیزی بوده که دیروز در جهرم روی داد. سند بعدی نیز حکایت از زدوده شدن مظاهر حکومت سلطنتی در این شهر است:

موضوع: رئیس شعبه بانک بازرگانی شهرستان جهرم

خبر رسیده حاکی است که: رئیس شعبه بانک بازرگانی اول خیابان منوچهری شهرستان جهرم جنب مسافرخانه امید ساعت ۲۲۰۰ مورخ ۵۷/۶/۱۱ تمثال اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر بزرگ ارتشداران و تمثال والاحضرت ولیعهد را که قبلا به دیوار نصب بوده با بی اعتنائی خاصی از دیوار جدا نموده و به عوض آن تمثال حضرت محمد «ص» و حضرت علی «ع» نصب نموده و چنین استنباط گردیده که هدفش از این عمل رضایت خاطر آشوبگران بوده است.

ارزیابی صحت دارد. گیرندگان = ف ۳ ع جهت استحضار

*****

برقراری حکومت نظامی توسط حکومت پهلوی در سطح شهر جهرم

در تاریخ ۵۷/۶/۱۷ روز جمعه در ۱۱ شهر کشور و تهران که شاهد تظاهرات عظیم مردم علیه رژیم در طی روزهای اخیر بود، حکومت نظامی برقرار می شود. این تصمیم بنا به شورای امنیت کشور با حضور نخست وزیر و تعدادی از وزرا گرفته شده است. مدت حکومت نظامی ۶ ماه اعلام شده بود و از ساعت ۶ صبح نیز اجرا می گردید.

در استان فارس شهرهای شیراز، کازرون و جهرم جزء شهرهای حکومت نظامی اعلام شده بودند. در همین روز فرماندار نظامی جهرم سرتیپ نادور معرفی می گردد.

تاکتیک برقراری حکومت نظامی در شهرها، یک شاخص مهم در راستای شناخت میزان انقلابی بودن شهر و وجود طبقات مختلف ضد حکومتی در آن شهرهاست. پیش از این اشاره ای شد که شهرستان جهرم از قدیم الایام خاستگاه

طبقات مختلف اجتماعی و فعالان سیاسی با اندیشه های متفاوت بوده است. علاوه بر مردمان مجاهد و انقلابی شهر با هرنگرشی، طوایف مختلف عشایری و روستایی نیز در دوران های مختلف در این منطقه و مناطق اطراف همیشه کانون آشوب و خطرآفرینی برای حکومت ها بوده اند. به عنوان نمونه در سال ۱۳۲۴ که در آذربایجان غائله جعفرپیشه وری و تجزیه و استقلال آن منطقه پیش آمده است در منطقه فارس نیز که بخش زیادی از آن به علت هرج و مرج مملکت در تسلط عشایر قشقایی و سایر ایلات بود قشقایی ها «اتحادیه نهضت ملی عشایر جنوب» تشکیل دادند و به دنبال تجزیه و استقلال البته با تحریک عوامل خارجی و بویژه انگلیسی ها بودند. رژیم منحوس پهلوی این تجربه و این تاریخ را داشت تا بار دیگر از چنین اندیشه و غائله ای جلوگیری کند و در میان آشوب های بزرگ ضد حکومتی و نهضت اسلامی پیش آمده این منطقه را از دست ندهد. در تنها سند منتشر شده در باره علت برقراری حکومت نظامی در شهرها به این موضوعات اشاره شده است.

نمونه سند برقراری حکومت نظامی:

- مرجع سند: فصلنامه فرهنگی، سیاسی و تاریخی ۱۵ خرداد، شماره های ۱۵ و ۱۶ تابستان و پاییز، ۱۳۷۳ صص: ۹۵-۱۱۱.

۱-۱- صاحب امتیاز و مدیر مسئول: سید حمید روحانی (زیارتی)، مورخ ثقه انقلاب اسلامی و نهضت امام خمینی (ره)،

۲- موضوع اصلی سند: انتشار مذاکرات شورای امنیت شاه در کمیسیون فوق العاده پنجشنبه ۱۶ شهریور ۱۳۵۷.

۳- فرایند مذاکرات: برگزاری ۳ نشست فوق العاده و مهم به امر محمد رضا شاه پهلوی در یک روز و ساعات مختلف.

۴- اعضای اصلی و مهم نشست: نخست وزیر: مهندس جعفر شریف امامی، وزیر مشاور در امور اجرایی: دکتر منوچهر آزمون، رییس ستاد بزرگ ارتشتاران و رییس سازمان اطلاعات و امنیت کشور: سپهبد علی مقدم، رییس شهربانی کل کشور: سپهبد صمدیان پور به همراه ۱۵ وزیر از کابینه دولت شریف امامی.

۵- موضوع فرعی سند و نتیجه: برقراری حکومت نظامی در شهرهای تهران، مشهد، تبریز، شیراز، اصفهان، قم، کازرون، جهرم، آبادان و اهواز

۶- گزارش کوتاه متن سند: ابتدا نخست وزیر از رییس شهربانی می خواهد که گزارشی و اطلاعاتی از وضعیت کشور ارائه دهد. سپس بحث و گفتگوهای زیادی در باره برقراری حکومت نظامی، مدت آن، پیامدهای آن، عکس العمل مردم و تعداد شهرها و نیز علت برقراری حکومت نظامی در این شهرها و... انجام می شود. شخص شاه نیز ضمن تماس تلفنی، برقراری حکومت نظامی را تأیید و قطعیت می بخشند. در ذکر دلایل مثلاً برگزاری حکومت نظامی در شهرهای اهواز و آبادان به این خاطر ذکر شده که شخص شاه فقط سوال کرده بودند که آیا در این دو شهر نیز حکومت نظامی برقرار می شود یا خیر؟ پس نام این دو شهر نیز به اسامی شهرها افزوده بودند!... بعد از بحث و جدل های زیاد رییس ستاد بزرگ ارتشتاران، سپهبد علی مقدم، به عنوان نتیجه و حکم نهایی می گوید: "اولاً لازم نیست در تمام سطح مملکت حکومت نظامی باشد و ثانیاً"

برخلاف قانون است، جاهایی که فکر می کنید حکومت نظامی ایجاد شود تهران، مشهد، تبریز، شیراز، اصفهان، قم، کازرون و جهرم هستند و کازرون و جهرم یک منطقه ای است که مخالفین می توانند استقلال کشور را به خطر اندازند، زیرا در آنجا عشایر زیاد است و ممکن است فردا با تفنگ هایی که زیر خاک رفته بیرون بیایند».

ترورانقلابی فرماندار نظامی و رئیس شهربانی شهر جهرم: ۱۳۵۷/۸/۴ ....

روز پیروزی: تصرف پادگان نظامی، ژاندارمری، شهربانی و پاسگاه های نظامی توسط مردم انقلابی:
۱۳۵۷/۱۱/۲۲

به شهادت رسیدن ۱۰ شهید عزیز از کودک ۸ ماهه تا دیگر جوانان انقلابی: ...

شهادت انقلاب جهرم به ترتیب تاریخ شهادت عبارتند از:

- ۱- شهیده معصومه زارعیان، تولد: ۱۳۳۹/۴/۱۴ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۱/۱۰ جهرم.
- ۲- شهید عبدالرسول مصلی نژاد، تولد: ۱۳۳۷/۴/۱۷ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۵/۱۱ جهرم.
- ۳- شهید جهانگیر (عبادالله) کارگر، تولد: ۱۳۴۱/۲/۱۹ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۵/۲۹ جهرم.
- ۴- شهید آهن علی مزدور دشتابی، تولد: ۱۳۳۷/۱۰/۲۳ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۹/۱۱ جهرم.
- ۵- شهید بهروز کارگر فرد، تولد: ۱۳۴۷/۱/۱ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۹/۱۳ جهرم.
- ۶- شهید محمد اسدی، تولد: ۱۳۵۷/۱/۲۷ روستای موسویه (دهزیر) جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۹/۲۷ روستای موسویه (دهزیر) جهرم.
- ۷- شهید منصور محبوبی فرد، تولد: ۱۳۴۱/۱۰/۲۰ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۰/۸ جهرم.
- ۸- شهید حسین اکبری، تولد: ۱۳۲۷ خفر جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۱/۲۲.
- ۹- شهید قنبر علی استادی بابا عربی، تولد: ۱۳۳۱/۱۰/۷ علویه (بابا عرب) جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۱/۲۳ جهرم.
- ۱۰- شهید احمد (محسن) فانی، تولد: ۱۳۴۵/۱۲/۱۵ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۱/۲۳ جهرم.
- ۱۱- شهید علی اکبر امیرحمیدی، تولد: ۱۳۳۳/۳/۵ جهرم؛ شهادت: ۱۳۵۷/۱۱/۲۳ جهرم.

